

Editorial Bambú és un segell
d'Editorial Casals, SA

© 2003 Àngel Burgas i Ignasi Blanch
sobre *Petites històries del Globus*

© 2003 Àngel Burgas i Ignasi Blanch
sobre *Petites històries subterrànies*

Tel.: 902 107 007

editorialbambu.com

bambulector.com

Disseny de la col·lecció: Miquel Puig

Il·lustracions: Ignasi Blanch

Setena edició: octubre de 2015

Tercera edició a Editorial Bambú

ISBN: 978-84-8343-237-2

Dipòsit legal: B-26095-2012

Printed in Spain

Imprès a Anzos S.L.,

Fuenlabrada (Madrid)

Qualsevol forma de reproducció, distribu-
ció, comunicació pública o transformació
d'aquesta obra només pot ser realitzada
amb l'autorització dels seus titulars, llevat
d'excepció prevista per la llei. Adreceu-vos
a CEDRO (Centro Español de Derechos
Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu
fotocopiar o escanejar fragments d'aquesta
obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 /
93 272 04 45).

Els til·lers de Berlín

Quan l'Anke treu el cap per la finestra de casa seva, veu un arbre, un til·ler. La mare li explica que encara és jove, i que per això té el tronc tan prim.

–Fixa't –li va dir fa temps– que és el mateix tipus d'arbre que hi ha a la gran avinguda, allà on anem a passejar amb el pare els diumenges.

L'Anke passeja amb els pares, i de tant en tant també amb els avis, per un carrer gran ple de botigues i edificis antics. Allà hi ha l'òpera, els teatres, i fa temps s'hi alçava el palau de la flama encesa, que era una mena d'habitació sense mobles, amb grans lletres a les parets de marbre, i amb una flama encesa nit i dia.

–Els til·lers de l'avinguda, que precisament es diu «Sota els til·lers», perquè n'hi ha molts, oi que són grossos, alts i plens de fulles? Els til·lers de l'avinguda són com el pare i jo, vaja, com els avis! –riu la mare–. En canvi el til·ler de la finestra és jove i tendre com tu.

L'Anke va decidir batejar amb el seu nom el til·ler que hi ha plantat davant de casa. El til·ler Anke.

Recorda que abans que vinguessin els camions a plantar el til·ler, davant de casa seva hi havia una paret. Va aprendre a caminar donant una mà a la mare mentre que amb l'altra tocava aquella paret. Per allà no hi passaven cotxes, i s'hi podia jugar. Ella era molt petita, però se'n recorda prou bé; de la paret llarga que no s'acabava mai, i dels altres veïns que hi jugaven.

Pocs mesos abans de la plantació del til·ler, l'Anke va conèixer els avis. No els havia vist mai, ni l'àvia Ute ni l'avi Wolfgang, només en fotografia. La mare li n'havia parlat.

–I on són?

–Viuen lluny d'aquí.

Un dia l'Anke va descobrir que la mare mirava el pare amb ulls tristos quan parlaven dels avis. En morir l'avi de la Gabi, la seva amiga d'escola, l'Anke va pensar que potser els seus avis també eren morts, i per això la mare sempre deia que vivien lluny.

–Que són morts els avis, mare? –va preguntar un dia.

–No, reina. Són vius, però viuen lluny i no poden venir.

L'Anke es va adonar que, com sempre, la mare guaitava el pare amb ulls tristos.

–Però on? Com es diu el lloc on viuen?

La mare la va amanyagar.

–Charlottenburg. Així és com es diu el lloc on viuen.

Ute i Wolfgang enviaven regals a l'Anke pel seu aniversari, i també per Nadal. Coses precioses de Charlotten-

burg: caramels embolicats amb papers de colors, samarretes amb dibuixos, nines que semblaven dones de debò. Les amigues de l'Anke admiraven les nines de Charlottenburg i volien tenir-ne de semblants, però a cap botiga de Berlín en venien. Tampoc hi havia caramels com els de Charlottenburg a Berlín, i l'Anke havia de convidar les seves amigues perquè els tastessin.

Un dia, a l'escola, la mestra Frau Borgerding els va mostrar un mapa del país, Alemanya. Tots els companys de classe es van quedar parats de tan gran com era.

–I encara n'és més, de gran! Aquí només hi ha dibuixat el tros de país on vivim nosaltres.

A sota del mapa, a la dreta, hi havia el nom del país: DDR. «La república democràtica alemanya», va dir la senyoreta.

L'Anke va aixecar la mà al final de la classe, quan la senyoreta estava a punt d'enrotllar el mapa que havia despenjat de la paret.

–Frau Borgerding, on és Charlottenburg?

La senyoreta se la va mirar, estranyada.

–Charlottenburg? Qui hi viu, a Charlottenburg?

–Hi viuen els meus avis –va dir, cofoia, l'Anke–. És molt lluny d'aquí, veritat?

L'Anke va pensar que, malgrat el somriure de la mestra, els seus ulls també semblaven tristos.

–No, bonica, no tan lluny. Charlottenburg és a Berlín mateix!

–Però si Berlín és la nostra ciutat! –va exclamar l'Anke.

Aquell vespre els pares li van aclarir alguns dubtes.

–La senyoreta té raó, Anke. Charlottenburg és ben a prop, just a l'altra banda de la paret.

Li van explicar que la ciutat, Berlín, s'havia dividit molts anys abans que ella naixés. Abans era una ciutat única, gran, plena de gent. I de sobte –això l'Anke no ho va entendre del tot– la van dividir per la meitat: uns habitants es van quedar a una banda, i els altres a l'altra.

–I per què?

Els pares no van saber com explicar-li-ho.

–Costa d'entendre. Ni nosaltres ni els avis, que ja llavors vivien a Charlottenburg, un barri com el nostre, no vam fer res de dolent, ni vam rebre cap explicació. De cop, un dia, van venir uns soldats i en una sola nit van construir aquest mur que hi ha davant de casa. I la gent que vivia en aquesta banda no va poder passar mai més a l'altre costat.

–Però si és molt a la vora! –va exclamar l'Anke.

Tenia raó. Des del terrat de casa es podien veure les cases i els carrers de l'altra banda del mur. L'Anke hi veia cotxes, i rètols lluminosos, i sentia el soroll del trànsit, i veia teulades, i edificis molt alts, potser no tan alts com la torre blanca de l'Alexanderplatz, la plaça més gran de la seva ciutat, però Déu n'hi do.

–Els avis viuen allà –li va dir el pare–, però nosaltres no hi podem anar, ni ells poden venir. Bé, ells poden venir alguna vegada. De fet van venir quan tu vas néixer, però no ho poden fer gaire sovint.

L'Anke va veure arribar els avis el dia que van obrir una bretxa a la paret. Els pares estaven molt contents.

–Anke! Anke! –cridava el pare fent salts i bots–. Ja han tirat a terra el mur!

Els avis van portar coses per dinar, li van fer molts pe-ton, i van plorar abraçats als pares. Després van sortir tots junts a passejar.

–Vull anar a Charlottenburg! –va anunciar l’Anke.

Havien enderrocat aquella paret tan llarga, i aquella tarda tothom feia cues per passar d’una banda de la ciutat a l’altra. La gent cantava i brindava amb cava. Tota la família agafada de la mà va passar a l’altre costat de la paret i va trepitjar els carrers que fins aleshores només es veien des del terrat de casa. Van anar a peu fins a Charlottenburg. Una bona caminada! Semblava un dia de Festa Major!

Ara l’Anke té quinze anys, ja és tota una dona. Quan treu el cap per la finestra i veu el til·ler que es diu Anke com ella, es recorda del que va passar aquells dies. No van venir soldats a enderrocar la paret llarguíssima, sinó grues, i màquines excavadores, i gent molt amable. Allà on hi havia el mur hi van fer un passeig, i van plantar-hi fileres de til·lers. Els nens petits del veïnat ara hi juguen al voltant, i ja no necessiten aquella paret per aprendre a caminar. Ho fan amb les dues mans lliures, vigilats només per les seves mares i els seus pares, sentint l’aroma de les flors de les jardineres, i a l’ombra dels joves til·lers, que de mica en mica es fan grans sota el cel de Berlín.

Les cases fresques

Els turistes paguen cinc dinars, que és la moneda del meu país, per pujar al camell del pare i fer una volta pel poble. Cap de nosaltres pagaria tants diners per fer-ho, però els turistes ho fan, i el pare n'està content.

Jo em dic Bechir, i sóc de Matmata. És un poble petit de Tunísia, a dalt d'un turó. Abans hi vivia més gent al poble, però ara molts s'han traslladat a Matmata Nouvelle, que és un poble nou a la vora de la carretera, al peu del turó. Els turistes s'estimen més pujar aquí dalt, perquè hi ha més hotels, i més camells, i cases sota terra. Però nosaltres no tenim hospital, ni farmàcia, ni escola. En canvi, a Matmata Nouvelle tenen de tot.

Cada matí el pare treu el camell de l'estable i el porta a la plaça que hi ha davant dels hotels. Els dies que no vaig a escola a Matmata Nouvelle amb l'autobús, jo l'acompanyo i pel camí ens trobem amb altres veïns que també me-

nen els seus camells fins a la plaça. A primera hora ja hi ha turistes que, amb càmeres fotogràfiques i motxilles, esperen els camellers per pujar a fer una volta de cinc dinars.

El pare és molt simpàtic i sempre pregunta els noms de la gent abans de pujar al camell. Sovint no els entén, ni els noms ni què diuen, però ell fa com que ho entén i somriu. De vegades jo ajudo els nens petits, o els senyors i senyores grans, que no saben com pujar al llom del camell, i trontollen tant que estan a punt de caure. I més d'un cop ha passat que turista i càmera se'n van per terra quan el camell es posa dret! El pare em diu que m'he d'aguantar les ganes de riure, i que segurament nosaltres tampoc sabríem pujar als animals que tenen aquella gent a casa seva.

–Però si no en tenen, home! –li dic jo–. Ells fan servir motos brillants, i cotxes velocíssims, com els que surten a les pel·lícules!

Aquest matí un grup d'unes vint persones s'esperen a la plaça. Amb ells hi ha en Medir, el fill del senyor Hassan que, com que parla idiomes i s'entén amb els turistes, pot treballar de guia. En Medir diu al pare que necessita deu camells: els belgues volen sortir a passejar tots alhora, en grup, dos a cada camell. De moment n'hi ha set, i en falten tres. El pare diu que si s'esperen deu minuts, arribaran el senyor Ahmed, el seu fill, en Mustafà, i el senyor Naguib.

–D'aquí a deu minuts ja tindran deu camells! –anuncia en Medir als belgues.

Una senyora ens vol fer una foto al pare i a mi, al costat del camell, i el seu marit també s'hi afegeix. L'home ens passa un braç per l'espatlla i la dona ens fa la foto.

–Jo em dic Mohamed –diu el pare en francès–. I vostès?
La dona es diu Alice, i l’home Hans. Ens donen dos dinars, un per a cadascú.

–*Merci madamme!*

Quan els turistes són a dalt dels camells i han perdut la por de caure, en Medir proposa iniciar la marxa. Jo camino al costat del pare, que du les regnes del nostre camell, damunt del qual trontollen, agafats a la borrena de la sella, el senyor Hans i la senyora Alice. Fa goig veure aquesta desfilada de camells tan carregats de gent!

Fem una volta pels voltants de Matmata, pugem a un turonet, passem arran d’unes cases de pedra emblanquinades i en Medir indica el millor lloc per fotografiar el paisatge. El nostre poble és sec: hi ha poca vegetació, només matolls i palmeres. Als turistes els agrada el desert, encara que trobin a faltar les coses maques i noves que tenen a casa seva.

–Ells fan el viatge per veure precisament allò que no coneixen –m’explica el pare quan jo li pregunto per què els agrada el nostre poble–. Però també els conforta pensar en la sort que tenen de gaudir de tantes coses, mentre que nosaltres en tenim tan poques.

Quan arribem al barri on vivim la majoria de camellers, en Medir ordena fer una parada de deu minuts perquè cadascun de nosaltres porti els turistes a visitar la seva llar. Als turistes també els interessa veure com vivim, especialment els que tenim una casa sota les roques.

Alguns camellers només viuen a les grutes de Matmata durant l’estiu, perquè s’està fresc sota la terra, i perquè així

poden aprofitar les visites dels turistes, que sempre suposa guanyar uns dinars extres. Durant l'hivern, però, quan fa fred i el dia s'escurça, se'n van a viure a un pis a Matmata Nouvelle. Nosaltres vivim tot l'any aquí: el pare encara no ha estalviat prou diners per comprar un pis allà baix.

Ajudo la senyora Alice i el senyor Hans a desmuntar, i els agafo la mà mentre el pare, com pot, en francès, els explica que anirem a visitar casa nostra, perquè coneguim la nostra família i vegin com vivim. Jo faig un xiulet ben fort per avisar la mare que ja som aquí, i perquè tingui temps de despertar l'àvia i posar-li el turbant al cap.

Els meus germans, en Mohamed i la Yaisa, surten a rebre'ns al pas de la porta, seguits de la mare i l'àvia, que camina encorbada amb l'ajuda d'un bastó de canya tan curt que el nas li queda a tres pams de terra.

—Aquesta és la meva família! —diu el pare.

Els senyors belgues ens fan una foto a tots plegats, mentre l'àvia agafa pel braç la senyora i la convida a baixar les escales de pedra que duen a la gruta. L'interior és molt fresc, cosa que els senyors agraeixen. L'àvia, amb un cop de bastó, els va mostrant les diferents estances: la cuina, amb fogons de pedra i llenya, la nostra habitació, l'habitació dels pares, que té el llit amb mosquitera, i especialment la seva cambra, la gran cambra de l'àvia, amb un llit molt gros, un balancí vell, i el *tetrabrik* rebregat de suc de fruita que ella fa servir per ventar-se.

És una casa senzilla, no pas de les més maques del poble. Totes les parets són de pedra, ja que la casa ha estat excavada a la roca. La mare endevina, per les expressions

del matrimoni belga, que no els agrada gaire, que la troben pobra i mancada de comoditats.

El senyor Hans no para de fotografiar l'àvia, que du la cara i les mans tenyides de *henna*, amb dibuixos. També fotografia el llangardaix blanc que el meu germà du sobre l'espatlla.

Jo sóc el primer que demana diners als belgues, i tot seguit ho fa el meu germà, i l'àvia, i la meva germana, i finalment la mare. El senyor Hans i la senyora Alice busquen monedes a les butxaques i a la bossa, i intenten repartir els dinars entre tots. Quan l'àvia ja ha aconseguit la seva part del botí, deixa d'interessar-se pels estrangers i torna a la seva habitació a ventar-se.

–Hem de marxar! –diu el pare.

El senyor Hans i la senyora Alice tornen a pujar al camell amb la meva ajuda. També ho fa la resta de turistes, que van arribant de les diferents cases del veïnat.

–Han estat generosos, Bechir? –em pregunta el senyor Hassan, que ajuda a pujar els seus hostes al camell.

–Déu n'hi do! No ens podem queixar! –li responc.

La senyora Alice m'amanyaga el cap des de dalt del camell i em pregunta si entenc el francès.

–Una mica, senyora Alice –li dic.

–Ens ha agradat molt conèixer la teva família. I veure la casa on viviu. Si algun dia véns a Brusselles, estarem contents de mostrar-te la nostra.

Fa molta calor a Matmata, sobretot a l'estiu. M'han dit que a Europa i a Amèrica, com en alguns hotels d'aquí, hi ha aparells d'aire condicionat a les cases. Ja sé que és molt

difícil que jo pugui viatjar a Brussel·les per visitar la casa de la senyora Alice, però el pare sempre diu que les coses canviaran algun dia, i que els seus fills faran allò que ell no ha pogut fer mai.

–Tenen aire condicionat a casa seva, senyora Alice? –li pregunto.

–I tant! No et preocupis per això. Quan ens vinguis a veure, no patiràs gens de calor.

Els camells han format fila índia, i travessem el poble de tornada cap a l'hotel.

Pluges tropicals

El vell Efraín va deixar la cistella carregada de cocos a la vora del mar, es va arromangar els pantalons i va ficar els peus a l'aigua. Que bé que s'hi estava! Es va girar i va mirar com el nen que l'havia acompanyat durant tota la jornada també deixava la cistella al costat de la seva i entrava al mar. Es van quedar uns minuts en silenci, amb els peus en remull, mirant la línia de l'horitzó. Eren les set de la tarda i quedaven pocs banyistes a la platja.

–I tu d'on véns, Chacho? –va preguntar l'Efraín al nen.

–Sóc nascut a Medellín, senyor.

–Verge Santa! –va exclamar l'home–. Això cau bastant lluny!

–Té raó. Hi ha un bon tros d'allà fins aquí! –va dir el nen.

El vell Efraín havia trobat en Chacho aquell mateix matí. El petit dormia darrere la barca corcada que hi havia abandonada davant de la porta de la seva cabana. Devia tenir uns deu anys, i anava brut com un dimoni.